

סימן קא

מקום הדלקת נרות חנוכה לבחורי ישיבה

שאלה*

נשאלתי, כיצד ידליקו הבחורים בישיבה נרות חנוכה, בחדר האוכל או בחדרי השינה?

תשובה

עיקר מקום מגוריו של אדם הוא המקום שבו הוא אוכל (תרע"ז א') אלא שחייב גם במקום שישן משום חשד. ולמנהג חו"ל שהדליקו בפנים היה חייב להדליק רק במקום שבו אוכל. וא"כ למנהגנו שמדליקין בחוץ או בחלון יש להדליק גם בחדר האוכל וגם בחדרי השינה, משום חשדא. אמנם יתכן שכאן פטורים מלהדליק בחדרי השינה שכן אין כאן חשדא, שכולם יודעים שאין להם מקום אחר לאכול בו אלא חדר האוכל. מיהו כלפי אנשים אחרים שאינם בני ישיבה ואינם יודעים על סדרי הישיבה עדיין יש חשדא.

מאידך, אין מקום לכולם להדליק בפתח חדר האוכל, וא"כ יש להעדיף את חדרי השינה. אך אם כולם ישתתפו בנר אחד אפשר להדליקו כדינו בחדר האוכל. לכן נראה לכאורה שכולם ישתתפו בנר אחד וידליקוהו בחדר האוכל בברכה ויצאו בו ידי חובתם, ונוסף לכך ידליקו בחדריהם בלא ברכה, משום חשד.

מיהו עיין משנ"ב סי' תרע"ז בס"ק ח' שאם אין מברכין עליו בביתו שידליק במקום שינה ויברך. ומשמע התם בס"ק ז' ובס"ק ג' שאמנם התירו לאדם להשתתף בפריטי, אך יותר הידור הוא לא להשתתף בפריטי אלא להדליק בעצמו, אפילו במקום שינה. וא"כ בנ"ד י"ל גם כן עדיף שידליקו במקום שינה כדי שיקיימו בהידור כ"א בעצמו ולא יסמכו על שיתוף בפריטי.

וצ"ל לסברה זו שאע"ג שר איש וביתו הוא דין על הבית, והמקום שבו אוכל הוא ביתו, אך מכיון ששם אינו יכול לקיים נר איש וביתו בהידור, אלא רק ביתו בהידור ואנחנו מהדרין בנר לכל איש ואיש - הידור גדול יותר הוא להדליק במקום שישן. מיהו לפי ההצעה שכתבתי יצאו ידי חובת שני הדברים, גם הבית וגם האיש, ע"י שידליקו בשיתוף בחדר האוכל עם ברכה, ואח"כ בחדרי השינה בלא ברכה.

ויתכן לומר שיש להבדיל בין בחור ישיבה לבין אכסנאי. אכסנאי הישן במקום אחד ואוכל במקום אחר נחשב מקום אכילתו כעיקר מקום התאכסנותו כי שם ביתו ושם חייב להדליק, כי המקום שבו אוכל אינו רק מקום אכילה, אלא בית לכל מיני תשמישים, וכיון שהוא גם אוכל שם, זה עיקר ביתו. משא"כ חדר אוכל של ישיבה שאינו מיועד לשום תשמיש אחר אלא לאכילה בלבד, וכל תשמישי האדם נעשים בחדרו, בודאי חדרו הוא ביתו ושם עיקר חיובו, וצ"ע. (ועיי' מה שכתבנו "באהלה של תורה ח"א עמ' 74).

ויתכן שאם גם יטעמו משהו בחדר כשידליקו יקבע ע"ז שם בית לגמרי. ואע"פ שלא יאכלו לחם, גם מיני מזונות יש בהם קביעות מקום, כמו שמצינו לענין קידוש. ויש לצרף סברא זו כסניף.

ושאלתי את הגרש"ז אורבך צ"ל ופסק שידליקו בחדרים בברכה.

מיהו נסיוני למדני שקשה לסמוך על בחורים שידליקו בפנימיה מבלי שיגרמו לזנזק ואולי אף לסכנת נפשות. ולמרות כל ההזרות והשמירות נמצאים בחורים המדליקים נרות על עץ, פלסטיק וחומר דליק אחר. ומכיון שלענ"ד בחור

שם עיקר מקומו של בן ישיבה, כי שם ביתו. ומה שמדליקין בתוך אולם הלימוד נר א' לכולם זהו מדין ביכנ"ס ואין יוצאים בו ידי חובה. ואם חדר האוכל נמצא באותו מבנה של אולם הלימוד, מסתבר שידליקו על הפתח הפונה לרה"ר.)

המדליק במקום שעלול להזיק לא יוצא י"ח הדלקה (עיינן מה שכתבנו בסימן צ"ו) לכן עדיף שידליקו בחדר האוכל, שם אפשר לשמור על כך שהדלקה תיעשה כהלכה. (וצ"ע מדוע לא ידליקו על פתח אולם הלימוד. שהרי

סימן קב

תענית אסתר

בשד"ח אסיפת דינים מערכת בין המצרים, סי' א' אות א' שמצריך ליל תענית כסניף להקל).

ונ"ל דכל המחלוקות שם בין בעהמ"א והרמב"ן אזלי לטעמייהו. בתחילה נחלקו בפי' המימרא דר"ה שם, יחיד שקיבל עליו תענית, בעהמ"א פסק כרש"י והרמב"ן פסק כג"ה ה"ח, דמיירי באדם שקיבל על עצמו שתי תעניות בב"א, דמותר לו לאכול בלילה שביניהם וכיומא אריכתא דמי, וכשלא קיבל ע"ע שני ימים אף שלן בתעניתו בליל הב' לא אומר "עננ" למחרת. וא"כ לדעת הרמב"ן כשקיבל ע"ע שני ימים בבת אחת, אף שאוכל בלילה שביניהם, כיומא אריכתא דמיא. אע"ג שהמקבל ע"ע לכמה ימים מפוזרים, נסתפקו בדבר (עי' שר"ע תקס"ב ח'). וצ"ל דהלילה נחשב אף הוא כתענית להרמב"ן, אף שמותר לאכול בו. וכמש"כ הרא"ש בשם הרמב"ן דבתענית שעות צריך לקבל לפני תחילת התענית ולא במנחה שלפניו, אף שתענית שלמה לא סגי בקבלה בלילה לפני התענית, אלא דוקא במנחה שלפניו. וע"כ דהלילה הוא חלק מהתענית אף שמותר לאכול בו. אך להרא"ש ושאר פוסקים שגם בתענית שעות הצריכו לקבל במנחה, ע"כ הוא מטעם אחר, דזהו דין בתענית שצריך לקבל ביום

ראשי פרקים

שאלה

- א. האם תעניות מתחילות מן הערב
- ב. בין תענית אסתר לשאר תעניות
- ג. האם תענית אסתר תענית אבל מסקנה

שאלה*

האם מותר לערוך מסיבת פורים בליל תענית אסתר?

א. האם תעניות מתחילות מן הערב

ב"אגרות משה" להגר"מ פיינשטיין (א"ח א' סי' קס"ח) נשאל בענין עריכת נישואין בליל י"ז בתמוז שחל להיות במוצ"ש והעלה להתיר. ותלה שאלה זו במחלוקת בעהמ"א והרמב"ן בתענית י"א ע"ב, אם אומר "עננ" בערבית או לא (ועי' ב' הגר"א סי' תקס"ה ס"ק ט'). (והא דאמר"י בתענית י"ג ע"א) דכל תענית ציבור היא משום צער ולא אבל, י"ל ששם מדובר בתענית ציבור שהציבור גוזר על צרותיו, כגון על גשמים וכו', אך בד' תעניות יש גם משום אבל. מיהו ב"ציץ אליעזר" (ח"י סי' כ"ו) חולק על הגרמ"פ. (ועי'